

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO – 4110-001-01/2014
R/14/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/14/001 – Digitalizacja dóbr kultury w Polsce
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	1. Małgorzata Orłowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89184 z dnia 12 maja 2014 r. 2. Sylwia Pomorska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89185 z dnia 12 maja 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Narodowy Instytut Audiowizualny w Warszawie, 02-739 Warszawa, ul. Wałbrzyska 3/5, o numerze statystycznym REGON 140236406, (dalej „Instytut” lub „NInA”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Michał Merczyński, Dyrektor Instytutu (dowód: akta kontroli str. 5-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Narodowy Instytut Audiowizualny prawidłowo realizował zadania statutowe w zakresie prowadzenia digitalizacji dóbr kultury oraz udostępniania zbiorów, tj. tworzenia warunków powszechnego dostępu do twórczości audiowizualnej.

W kontrolowanym okresie Instytut realizował program wieloletni KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” oraz programy własne: „Dziedzictwo Cyfrowe” i „Archiwistyka społeczna”. Instytut osiągnął wyższe od oczekiwanych wskaźniki mierzące cele Priorytetu „Digitalizacja” zawarte w macierzy logicznej programu KULTURA+ oraz wskaźniki bezwzględne realizacji tego Priorytetu w latach 2011-2013 tj. zdigitalizowano łącznie 5.981 godzin materiałów audialnych i audiowizualnych, wykonano 12.870.813 skanów archiwaliów, dokumentów i zdjęć oraz sfinansowano stworzenie 40 pracowni digitalizacyjnych. W ramach programów własnych zostały zrealizowane działania z zakresu archiwizacji i digitalizacji materiałów archiwalnych będących w posiadaniu organizacji pozarządowych, dofinansowanie w latach 2011-2013 otrzymało 65 projektów. W ocenie NIK Instytut prawidłowo pełnił funkcję Centrum Kompetencji jako Operator Priorytetu „Digitalizacja” w programie wieloletnim KULTURA+. Na pozytywną ocenę zasługuje również działalność Instytutu w zakresie inwentaryzacji obiektów podlegających digitalizacji znajdujących się w posiadaniu Instytutu, sporządzenia ich rejestrów oraz ustalenia kryteriów doboru i określenia kolejności obiektów do digitalizacji, a także zakończenie procesu digitalizacji obiektów znajdujących się w posiadaniu Instytutu w marcu 2014 r.

W obszarze infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych Instytut w 2010 r. podjął starania mające na celu pozyskanie środków i obecnie jest w trakcie modernizacji budynku A znajdującego się na terenie siedziby Instytutu przy ul. Wałbrzyskiej 3/5 w Warszawie. W 2015 r. planowane jest oddanie do użytku zmodernizowanego budynku, w którym będą się mieściły nowoczesne pracownie digitalizacyjne, rekonstrukcji obrazu i dźwięku, specjalistyczne repozytorium cyfrowe i analogowe, a także mediateki i sale wielofunkcyjne oraz pomieszczenia edukacyjno-dyskusyjne i badawcze. Ponadto w funkcjonującym budynku B Instytut rozbudował infrastrukturę informatyczną, stworzył warunki techniczne

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

(przystosowanie pomieszczeń oraz zakup specjalistycznego wyposażenia), dzięki którym od 2011 r. realizowane są bezpośrednie zadania w zakresie digitalizacji zasobów audiowizualnych zapisanych na nośnikach magnetycznych, archiwizacja zasobów ucyfrowionych (serwerownia) oraz materiałów analogowych.

Instytut stworzył warunki powszechnego dostępu do twórczości audiowizualnej poprzez m.in. stworzenie portalu internetowego NINATEKA, portalu będącego miejscem pierwszego kontaktu społeczeństwa z ofertą cyfrową NInA. Podkreślenia wymaga także szeroka oferta programowa Instytutu skierowana do dzieci i młodzieży szkolnej. Na uwagę zasługuje również działalność Instytutu w zakresie upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym Polski na arenie międzynarodowej poprzez udział w międzynarodowych kampaniach, projektach, festiwalach i konferencjach oraz współorganizację konkursów.

NIK podkreśla jednak, że w odniesieniu do zdigitalizowanych materiałów audiowizualnych przekazanych przez zewnętrzne jednostki, Instytut zarchiwizował niewielką ich liczbę w stosunku do posiadanych, zinwentaryzowanych nośników (na 5.487 szt. zinwentaryzowanych nośników, do dnia 21 maja 2014 r. zarchiwizowano 395 szt.). Przyczyną powolnego rozpoznawania zawartości posiadanych nośników w zakresie ich faktycznej zawartości i ilości materiałów na nich zapisanych jest niewielka liczba etatów (cztery etaty) w dziale Archiwum Narodowego Instytutu Audiowizualnego.

Poczyniona uwaga NIK dotyczy nieokreślenia przez Dyrektora Instytutu wymagań kwalifikacyjnych dla poszczególnych stanowisk merytorycznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Efekty procesu digitalizacji zasobów kultury poprzez przeniesienie ich na trwałe nośniki

Opis stanu
faktycznego

Instytut działa na podstawie Statutu nadanego zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Instytutowi Audiowizualnemu². NInA powstał w 2009 r. z przekształcenia instytucji kultury pn. Polskie Wydawnictwa Audiowizualne³. Przedmiotem działania Instytutu stosownie do § 3 ust. 1 Statutu Instytutu jest upowszechnianie oraz promowanie kultury, nauki i edukacji ze szczególnym uwzględnieniem twórczości audialnej i audiowizualnej, w tym filmowej.

(dowód: akta kontroli str. 25-40)

W Instytucie opracowane zostały dwa dokumenty dotyczące wieloletnich planów działalności: Plan działalności Narodowego Instytutu Audiowizualnego na lata 2011-2015 z sierpnia (bez daty dziennej) 2010 r. oraz Plan strategicznych działań digitalizacyjnych w latach 2013-2015 opracowany w dniu 5 października 2012 r.

Plan działalności NInA na lata 2011-2015 obejmuje planowanie działalności inwestycyjnej (prowadzenie budowy siedziby przy ul. Wałbrzyskiej 3/5), digitalizacyjnej, archiwizacyjnej, badawczo-rozwojowej, w zakresie udostępniania, współpracy zagranicznej oraz działalności dotyczącej gromadzenia egzemplarza obowiązkowego bieżącej produkcji audiowizualnej, jeżeli przyjęte zostaną projektowane rozwiązania ustawowe zobowiązujące Instytut do tego rodzaju działalności.

W Planie strategicznych działań digitalizacyjnych w latach 2013-2015 określone zostały między innymi dwa kryteria, jakimi kierował się Instytut wybierając materiały do digitalizacji, były to: stan nośnika oraz wartość merytoryczna materiałów. W pierwszej kolejności procesowi digitalizacji powinny być poddawane materiały zagrożone bezpowrotnym zniszczeniem o istotnym znaczeniu dla szeroko rozumianego dziedzictwa narodowego, w tym między innymi kultury, edukacji, gospodarki.

² Dz. Urz. MKiDN z 2013, poz. 3.

³ Polskie Wydawnictwo Audiowizualne powołane zostało zarządzeniem Nr 32 Ministra Kultury z dnia 9 września 2005 r. w sprawie utworzenia i nadania statutu Polskiemu Wydawnictwu Audiowizualnemu (Dz. Urz. MK Nr 5, poz. 52, ze zm.).

W planie projektów digitalizacyjnych NInA na najbliższe lata znajdują się materiały dokumentujące twórczość oraz znaczenie dla polskiej kultury wybitnych polskich artystów XX wieku - reprezentujących różne „szkoły”, dziedziny, nurty myślenia, zajmujących istotną rolę w historii społeczno-kulturalnej naszego kraju. Typy materiałów, które mieszczą się w tej kategorii, to zarówno twórczość (filmy dokumentalne, fabularne, eksperymentalne czy animowane), jak i programy publicystyczne, reportaże, wywiady ukazujące danego twórcę, czy zjawisko w szerszym kontekście.

W ww. planie wyszczególniono materiały audiowizualne do zarchiwizowania i zabezpieczenia w pierwszej kolejności⁴.

Wieloletnie plany Instytutu i kryteria doboru materiałów były sukcesywnie przedkładane Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej: Minister).

(dowód: akta kontroli str. 41-64)

Narodowy Instytut Audiowizualny zinwentaryzował obiekty podlegające digitalizacji znajdujące się w jego posiadaniu, sporządził ich rejestry oraz określił kolejność obiektów do digitalizacji. Na dzień 31 grudnia 2013 r. Instytut posiadał w ewidencji 5.292 zinwentaryzowanych nośników z materiałami audiowizualnymi. Zasób był zgodnie z przyjętymi kryteriami sukcesywnie poddawany procesowi digitalizacji, w konsekwencji czego w marcu 2014 r. proces ten został ostatecznie zakończony. Materiały zostały poddane procesowi digitalizacji i znajdują się w formie plików na profesjonalnych macierzach dyskowych. Instytut oprócz wieloletnich planów opracowywał na każdy rok odrębny, szczegółowy plan działalności merytorycznej oraz plan finansowy.

(dowód: akta kontroli str. 66-70, 101-123, 212-241, 385, 394-399)

W latach 2011-2013 przychody Instytutu wyniosły: 52.716 tys. zł w 2011 r., 33.478 tys. zł w 2012 r. i 38.666 tys. zł w 2013 r. Dotacje z budżetu Ministra (podmiotowa i celowe na realizowane zadania) w kwotach: 42.374 tys. zł w 2011 r., 30.790 tys. zł w 2012 r. i 35.746 tys. zł w 2013 r. stanowiły odpowiednio 80,4%, 92,0%, 92,4% przychodów Instytutu w danym roku.

Ponadto Instytut uzyskiwał przychody własne, których źródłem było wynajmowanie pomieszczeń, sprzedaż usług reklamowych, VOD, licencji, wydawnictw oraz odsetki bankowe. Przychody własne kształtowały się na poziomie 10.342 tys. zł w 2011 r., 2.688 tys. zł w 2012 r. oraz 2.920 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 19,6%, 8,0% oraz 7,6% przychodów Instytutu w danym roku⁵.

W badanym okresie Instytut otrzymywał od Ministra również dotacje celowe na wydatki majątkowe w kwotach 4.472 tys. zł w 2011 r., 3.614 tys. zł w 2012 r. i 8.540 tys. zł w 2013 r. Zrealizowane wydatki majątkowe wyniosły 3.593 tys. zł w 2011 r., 3.488 tys. zł w 2012 r. oraz 7.418 tys. zł w 2013 r., co w stosunku do planu stanowiło odpowiednio: 80%, 97% oraz 87%.

(dowód: akta kontroli str. 502)

W latach 2011-2013 koszty funkcjonowania Instytutu wyniosły: 47.614,4 tys. zł w 2011 r., 28.127,8 tys. zł w 2012 r. i 35.580,3 tys. zł w 2013 r., z czego koszty działalności statutowej stanowiły odpowiednio 83,6%, 70,8% oraz 75,2% ogółu kosztów Instytutu w danym roku.

(dowód: akta kontroli str. 503-508)

⁴ Były to między innymi materiały filmowe dokumentalistów lat 70 i 80, polskie animacje, w szczególności dla dzieci, mediateka Mistrzów Teatru, Teatru Telewizji i Teatru Polskiego Radia, materiały Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia, materiały muzyczne: z Jazz Jamboree Festiwal, Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina, Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego, lektury szkolne, powieści, słuchowiska radiowe - szczególnie dla dzieci, polskie filmy fabularne - dzieła mistrzów, Magazyn Pegaz, Kroniki Filmowe, Polscy Nobliści, Obrazy życia społecznego okresu transformacji, Obraz rodziny w polskim kinie na przełomie dekad, czy materiały edukacyjne i popularyzatorskie, programy telewizyjne dla młodzieży dotyczące mediów, nauki, techniki, przyrody i muzyki takie jak: Sonda, Zrób to sam, Zwierzyńiec, Po prostu muzyka, Laboratorium.

⁵ Zwiększona w 2011 r., stosunku do następnych lat, wysokość przychodów własnych wynikała ze współpracy Instytutu przy realizacji Krajowego Programu Kulturalnego Prezydencji Polski w UE.

Powyższe środki przeznaczone były przede wszystkim na gromadzenie, archiwizowanie i dokumentowanie twórczości audiowizualnej, prowadzenie digitalizacji i rekonstrukcji utworów audiowizualnych; działania w celu stworzenia warunków powszechnego dostępu do twórczości audiowizualnej.

W ramach posiadanych środków Instytut współtworzył, produkował, rejestrował i promował dzieła kultury w celu ich emisji w programach mediów publicznych i prywatnych; prowadził działalność wydawniczą; współorganizował wydarzenia o ważnym znaczeniu dla kultury, nauki i edukacji; prowadził działania edukacyjne i szkoleniowe w sferze działalności kulturalnej; produkował audycje telewizyjne i radiowe.

Instytut prowadził także projekty badawcze, opracowywał i zlecał analizy i ekspertyzy służące diagnozie oraz prognozowaniu kierunków rozwoju dziedziny objętej zakresem działania Instytutu. NInA wykorzystywał nowe technologie (w tym Internet), do działań w zakresie promocji kultury, nauki i edukacji oraz realizował programy mające na celu finansowanie lub współfinansowanie działań w zakresie digitalizacji, udostępniania i edukacji w sferze kultury, poprzez udzielanie dofinansowania realizatorom zadań objętych programem.

(dowód: akta kontroli str. 71-100, 124-211, 243-375)

Pan Jarosław Czuba, były zastępca Dyrektora Instytutu wyjaśnił, że „największą złożonością cechuje się digitalizacja zasobów audiowizualnych, z powodu wielorakości technologii zapisów, stanu zachowania nośników, liczne współtwórstwo, czasochłonność procesów zabezpieczania materiałów audiowizualnych, można wyróżnić liczne czynniki opóźniające procesy zabezpieczania oraz udostępniania audiowizualnych dóbr kultury. Do najbardziej istotnych należy zaliczyć problemy prawne, związane zarówno z kwestią złożoności problematyki rozróżnienia własności nośników od własności praw do zapisu, jak i mnogości i różnorodności praw do dzieła jakimi dysponują osoby, które przyczyniły się do jego powstania (np. producent, reżyser, scenarzysta, operator, reżyser dźwięku, montażyista, choreograf, kompozytor muzyki, aktor). Niezwykle trudno jest doprowadzić do konsensusu interesów poszczególnych uczestników procesów, w szczególności gdy materiał ma zostać poddany procesowi rekonstrukcji, zmiany formatu i udostępniony na nowych polach eksploatacji”.

Pan Jarosław Czuba wyjaśnił również, że „kolejną barierą są ograniczone możliwości finansowe. Digitalizacja materiału audiowizualnego, w zależności od stanu technicznego zapisu, rodzaju nośnika oraz oczekiwań finalnych może wiązać się z koniecznością wydatkowania znaczących ilości środków finansowych liczonych w setkach tysięcy złotych. Konsekwencją digitalizacji, w szczególności zasobu audiowizualnego jest konieczność zagwarantowania obszernych przestrzeni informatycznych o najwyższych walorach bezpieczeństwa. Działanie to generuje konieczność poniesienia kolejnych znaczących wydatków na powstanie odpowiedniej infrastruktury, a także na jej bieżące utrzymywanie”.

(dowód: akta kontroli str. 387-388)

Archiwum materiałów filmowych

Koszty budowy i wyposażenia Archiwum Instytutu sfinansowane ze środków programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” wyniosły łącznie 984,5 tys. zł, w tym: 69,1 tys. zł w 2011 r., 473,5 tys. zł w 2012 r. i 441,8 tys. zł w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1065-1069)

Archiwum materiałów audiowizualnych NInA znajduje się na pierwszym piętrze budynku „C” w pokoju o powierzchni 20 m², jest prawidłowo zabezpieczone systemem alarmowym i drzwiami antywłamaniowymi. W archiwum zainstalowana jest klimatyzacja utrzymująca stałą temperaturę, poniżej 18 st. C. Urządzenie pomiarowe rejestruje dwa razy dziennie temperaturę oraz wilgotność powietrza. Podłoga archiwum wyłożona jest wykładziną antystatyczną, wymaganą przy przechowywaniu nośników elektronicznych. W oknach zawieszono kotary z tkaniny nieprzepuszczającej światła dziennego. Archiwum wyposażone jest w czujnik dymu oraz gaśnicę proszkową.

W szafach archiwalnych przechowywane są nośniki różnego typu, układane chronologicznie wg. daty wpływu do Instytutu, zawierające zdigitalizowane materiały.

(dowód: akta kontroli str. 543-544)

Według informacji uzyskanych od Pana Filipa Kwiatka – Kierownika Archiwum, w dniu przeprowadzenia oględzin, tj. 21 maja 2014 r., w Archiwum znajdowało się 5.487 szt. nośników, które są zaewidencjonowane w prowadzonym od 2011 roku, arkuszu kalkulacyjnym Microsoft Office Excel, zatytułowanym „Inwentarz zasobu audiowizualnego Archiwum na dzień 21.05.2014 r.”.

Od stycznia 2013 r. w Instytucie funkcjonuje nowy system do archiwizacji zdigitalizowanych materiałów - system bezpiecznego, długoterminowego przechowywania materiałów cyfrowych, stworzony na potrzeby Instytutu przez podmiot wyłoniony w drodze przetargu nieograniczonego. System do archiwizacji multimediów pozwala na szeroki, szczegółowy opis materiałów zawartych na nośnikach, ich odtwarzanie, a także opisanie wydarzeń artystycznych, w ramach których doszło do zapisu materiału.

(dowód: akta kontroli str. 543-544)

W dotychczasowej działalności NInA, w odniesieniu do posiadanego zasobu, nie wystąpiła sytuacja utraty filmu lub innego materiału audiowizualnego. Cały zasób został zdigitalizowany i utrwalony na bezpiecznych nośnikach.

(dowód: akta kontroli str. 391-392)

W badanym okresie Instytut realizował programy własne: „Dziedzictwo Cyfrowe” i „Archiwistyka Społeczna”. W ramach powyższych programów Instytut dofinansowywał działania z zakresu archiwizacji i digitalizacji materiałów archiwalnych posiadanych przez organizacje pozarządowe. W ramach programów własnych dofinansowanie w latach 2011-2013 otrzymało 65 projektów na łączną kwotę 6.597,4 tys. zł, z czego:

- w 2011 r. dofinansowano 19 projektów o wartości 1.997,4 tys. zł w ramach programu „Dziedzictwo Cyfrowe”;
- w 2012 r. dofinansowano 33 projekty o wartości 3.800 tys. zł w ramach dwóch programów: „Dziedzictwo Cyfrowe” - 25 projektów o wartości 3.000 tys. zł oraz „Archiwistyka Społeczna” - osiem projektów o wartości 800 tys. zł;
- w 2013 r. dofinansowano 13 projektów w ramach programu „Archiwistyka Społeczna” na kwotę 800 tys. zł.

Koszty realizacji omawianych powyżej programów własnych Instytutu („Dziedzictwo Cyfrowe” i „Archiwistyka Społeczna”) w strukturze kosztów działalności merytorycznej stanowiły odpowiednio: 5% w 2011 r., 19% w 2012 r. i 2,9% w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 391, 553, 554-559, 564)

W ramach programu „Dziedzictwo Cyfrowe” szczegółową kontrolą objęto 10 największych wartościowo umów o dofinansowanie (po pięć umów w 2011 i 2012 roku), spośród 44 zawartych przez Instytut z beneficjentami – organizacjami pozarządowymi. Łączna wartość umów w badanej próbie w podziale na poszczególne lata wyniosła 1.024,4 tys. zł w 2011 r. i 1.199,2 tys. zł w 2012 r., co stanowiło odpowiednio 51,3% i 40% ogółu udzielonego dofinansowania.

(dowód: akta kontroli str. 2904, 2926, 3006-3008, 3023-3026)

W ramach programu „Archiwistyka Społeczna” szczegółową kontrolą objęto 10 największych wartościowo umów o dofinansowanie (po pięć umów w 2012 i 2013 roku), spośród 21 zawartych przez Instytut z beneficjentami – organizacjami pozarządowymi. Łączna wartość umów w badanej próbie w podziale na poszczególne lata wyniosła 733,9 tys. zł w 2012 r. i 612,5 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 91,7% i 76,6% ogółu udzielonego dofinansowania.

(dowód: akta kontroli str. 2953-2954, 2987-2988, 3009-3010, 3026-3029)

Rezultatami osiągniętymi w wyniku realizacji programów własnych NInA tj. „Dziedzictwo Cyfrowe” oraz „Archiwistyka Społeczna”, było przede wszystkim upowszechnienie niepaństwowego zasobu dziedzictwa kulturowego (głównie zasobów archiwalnych i bibliotecznych) oraz jego bezpieczne i długookresowe przechowywanie w postaci cyfrowej. W wyniku realizacji programów własnych zdigitalizowano i zwiększono dostępność w Internecie zasobów takich instytucji jak: Fundacja Archeologii Fotografii, Fundacja Nowoczesna Polska, Fundacja im. Zbigniewa Seiferta, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich - Zarząd Główny, czy Fundacja Uniwersytetu Warszawskiego. W efekcie możliwe jest zapoznanie się ze zdigitalizowanymi materiałami na stronach internetowych beneficjentów.

(dowód: akta kontroli str. 391-392)

Program wieloletni KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” oraz pełnienie przez Instytut funkcji Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji

Instytut został powołany do pełnienia funkcji Centrum Kompetencji na mocy uchwały Nr 176/2010 Rady Ministrów z dnia 12 października 2010 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego KULTURA+. Od momentu przyjęcia przez Radę Ministrów ww. uchwały NInA rozpoczął, we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, planowanie działań mających na celu realizację poszczególnych zadań.

Koszty realizacji Priorytetu „Digitalizacja” w programie KULTURA+ poniesione przez Instytut w latach 2011-2013 wyniosły łącznie 21.723 tys. zł, tj. odpowiednio 7.595 tys. zł w 2011 r., 6.663 tys. zł w 2012 r. oraz 7.465 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 19%, 33% oraz 27% kosztów działalności merytorycznej Instytutu w danym roku.

(dowód: akta kontroli str. 441-441a-f)

W ramach realizacji programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” w latach 2014-2015 zaplanowano wydatki z budżetu państwa w wysokości:

- 25.350,0 tys. zł w 2014 r. z przeznaczeniem na wydatki bieżące (17.850,0 tys. zł) i wydatki majątkowe (7.500,0 tys. zł);
- 20.000,0 tys. zł w 2015 r. z przeznaczeniem na wydatki bieżące (14.000,0 tys. zł) i wydatki majątkowe (6.000,0 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 390)

W latach 2011-2013 na realizację łącznie 29 działań (dziewięciu w 2011, sześciu w 2012 oraz 14 w 2013 roku), obejmujących przede wszystkim: wdrażanie zmian technologicznych dotyczących digitalizacji i przechowywania danych cyfrowych, koordynację procesu gromadzenia i przechowywania zasobów cyfrowych, edukację kadr instytucji kultury prowadzących digitalizację, udostępnianie zdigitalizowanych materiałów oraz promocję zasobów cyfrowych, Instytut wydatkował 3.319 tys. zł w 2011 r., 3.449 tys. zł w 2012 r. oraz 3.998 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 43,4%, 52,2% i 53% środków w Priorytecie „Digitalizacja” programu KULTURA+.

(dowód: akta kontroli str. 400, 440, 525-533)

Instytut osiągnął wyższe od oczekiwanych wskaźniki mierzące cele strategiczne zawarte w macierzy logicznej wieloletniego programu KULTURA+ oraz wskaźniki bezwzględne realizacji Priorytetu „Digitalizacja” w poszczególnych latach objętych kontrolą, które zamieszczone zostały w tabeli nr 7 ww. programu wieloletniego.

W latach 2011-2013 realizacja Priorytetu „Digitalizacja” przedstawiała się następująco:

- zdigitalizowano 5.981 godzin materiałów audialnych i audiowizualnych (tj. 280 w 2011 r., 631 w 2012 r. i 5.070 w 2013 r.), wielokrotnie przekraczając planowaną liczbę 300 godzin zdigitalizowanych materiałów (po sto godzin w każdym z lat);
- wykonano 12.870.813 skanów (4.145.559 w 2011 r., 2.901.240 w 2012 r. i 5.824.014 w 2013 r.), dziewięciokrotnie przekraczając zaplanowaną do wykonania

liczbę 1.357.920 skanów (tj. 386.313 w 2011 r., 601.701 w 2012 r. i 669.906 w 2013 r.);

- stworzono łącznie 40 pracowni digitalizacyjnych, tj. o 67% więcej niż planowano.

(dowód: akta kontroli str. 71-98, 124-209, 243-334, 391-392)

W ramach realizacji programu Instytut udzielił - w trybie konkursowym - łącznie dofinansowania dla 118 podmiotów, a kwota przekazanych środków wyniosła 53.814,2 tys. zł, z czego 21.259,9 tys. zł w 2011 r., 17.738,0 tys. zł w 2012 r. oraz 14.816,3 tys. zł w 2013 r. Głównymi beneficjentami środków były archiwa państwowe (29), państwowe instytucje kultury (30) i samorządowe instytucje kultury (52) oraz państwowe instytucje filmowe (7).

Eksperti do zespołów opiniujących, oceniający projekty pod względem merytorycznym powoływani byli przez odpowiednie Centra Kompetencji na wniosek Instytutu. NInA jako operator programu KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” w okresie rozpoczęcia naboru wniosków w poszczególnych latach, kierował prośbę do dyrektora Biblioteki Narodowej, Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, o wskazanie osób, które w opinii Dyrektorów Centrów Kompetencji będą miały najszerzą wiedzę merytoryczną w zakresie digitalizacji dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Dyrektorzy w odpowiedzi na zapytanie, rekomendowali listę osób, w tym zawsze jednego pracownika danego Centrum Kompetencji. Narodowy Instytut Audiowizualny jako Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów audiowizualnych sam rekomendował ekspertów do zespołu oceniającego projekty zakładające digitalizację materiałów audiowizualnych. Dodatkowo w każdym z czterech zespołów we wszystkich latach, w ocenie projektów brał udział przedstawiciel NInA.

(dowód: akta kontroli str. 1090-1095, 1680-1682, 2301-2303, 2992, 3013-3015)

Szczegółową kontrolą objęto 15 największych wartościowo umów o dofinansowanie (po pięć umów w każdym roku), spośród 120 zawartych przez Instytut z beneficjentami – państwowymi instytucjami kultury, dla których organizatorem jest Minister i samorządowymi instytucjami kultury oraz archiwami państwowymi. Łączna wartość umów w badanej próbie w podziale na poszczególne lata wyniosła 7.031,7 tys. zł w 2011 r., 7.126,3 tys. zł w 2012 r. i 5.030,7 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 33%, 40,2% oraz 34% ogółu udzielonego dofinansowania.

Badane umowy spełniały wymogi określone w art. 150 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶.

Na podstawie dokumentacji rozliczeniowej ustalono, że w efekcie poniesionych wydatków zrealizowano określone w umowach zadania.

Beneficjenci przekazywali rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, w formie raportu końcowego w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania, a w przypadku realizacji zadania na przełomie lat, raportu częściowego do dnia 15 stycznia następnego roku. Wykonanie umowy następowało z chwilą zaakceptowania przez Operatora raportu końcowego. Raporty były zatwierdzane pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym oraz w zakresie osiągnięcia celu i zakresu merytorycznego zadania określonego w umowie, przez Instytut jako Operatora Priorytetu, zgodnie z przyjętymi na poszczególne lata regulaminami Programu KULTURA+, Priorytet „Digitalizacja”.

(dowód: akta kontroli str. 1113-1659, 1659-2284, 2320-2861)

Poza trybem konkursowym w ramach dotacji celowej na zadania związane z pełnieniem funkcji Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów audiowizualnych w ramach programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” Instytutowi przyznane zostało łącznie 11.450 tys. zł, z czego:

- 4.000 tys. zł w 2011 r. z przeznaczeniem na wydatki bieżące (3.250 tys. zł) i wydatki majątkowe (750 tys. zł);

⁶ Dz. U. z 2013, poz. 885 ze zm.

- 3.450 tys. zł w 2012 r., w tym na wydatki bieżące (2.250 tys. zł) i majątkowe (1.200 tys. zł);
- 4.000 tys. zł w 2013 r., w tym na wydatki bieżące (3.300 tys. zł) i majątkowe (700 tys. zł).

Łącznie wydatki związane z pełnieniem funkcji Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów audiowizualnych w ramach programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja”, zrealizowane w trybie pozakonkursowym wyniosły 10.757,2 tys. zł, co stanowiło 93,9% kwoty przyznanej przez Ministra w latach 2011-2013, w tym 3.319,1 tys. zł w 2011 r., 3.449,8 tys. zł w 2012 r. i 3.988,3 tys. zł w 2013 r., co w stosunku do planu stanowiło odpowiednio 82,5%, 99,9% oraz 99,7%.

Z powyższych środków Instytut sfinansował własną działalność w zakresie digitalizacji na łączną kwotę 5.640,3 tys. zł, co stanowiło 51,9% całości wydatków, w tym:

- wyposażenie i przygotowanie pracowni digitalizacyjnej, wydatki majątkowe w kwocie 1.968,4 tys. zł;
- przenoszenie materiałów filmowych na trwałe nośniki, wydatki bieżące w kwocie 3.671,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 439, 441, 503)

W ramach programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” na podstawie zawartych umów w latach 2011-2013 Instytut finansował digitalizację zasobów Telewizji Polskiej S.A., Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych, Filmoteki Narodowej, Wytwórni Filmów Oświatowych Sp. z o.o., spółek radiofonii publicznej, Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, Video Studia Gdańsk oraz Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk.

Instytut otrzymał łącznie 1.665 utworów audialnych (ze spółek radiofonii publicznej) oraz 42 utwory audiowizualne. Łącznie na powyższą działalność wydatkowano kwotę 5.117 tys. zł, z czego 1.119 tys. zł w 2011 r., 2.084 tys. zł w 2012 r. i 1.914 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 15,5%, 31,3% i 25,3% środków pochodzących z Priorytetu „Digitalizacja” realizowanego w ramach programu wieloletniego KULTURA+.

(dowód: akta kontroli str. 399, 441)

Skontrolowano dokumentację dotyczącą czterech umów zawartych z Telewizją Polską S.A. i Polskim Radiem S.A. o wartości ogółem 2.276,9 tys. zł (co stanowiło 45% środków przekazanych na digitalizację obiektów w trybie pozakonkursowym). Umowy w formie załączników zawierały wyszczególnione utwory przeznaczone do digitalizacji. Koszty realizacji omawianych umów wyniosły 2.196,9 tys. zł, co stanowiło 96,5% całości. W umowach strony określały zakres dysponowania prawami do zabezpieczonych materiałów, w tym w szczególności udzielenia Instytutowi licencji do korzystania z przekazanych metadanych i ich fotogramów.

(dowód: akta kontroli str. 3031-3455)

Pracownia digitalizacyjna Instytutu

Ze środków programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” sfinansowane zostało wyposażenie pracowni do digitalizacji, które wyniosło łącznie 811,6 tys. zł, w tym: 677,96 tys. zł w 2011 r. i 133,6 tys. zł w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1070-1072)

Pracownia digitalizacyjna znajduje się w dwóch pomieszczeniach na pierwszym piętrze budynku zajmowanego przez Instytut. Pierwsze pomieszczenie o powierzchni 18 m², zabezpieczone jest systemem alarmowym, drzwiami antywłamaniowymi oraz klimatyzowane – w pokoju utrzymywana jest stała temperatura 18 st. C. Wyposażenie pracowni stanowi szafa dystrybucyjna typu RACK 19”, w której umieszczono urządzenia do kompleksowej digitalizacji.

W pokoju znajduje się również sprzęt przenośny wykorzystywany podczas zdarzeń artystycznych, w których uczestniczy Instytut (pokazy, prezentacje, szkolenia), tj. telewizor 65-calowy, mikser audio i wizyjny oraz osprzęt.

W drugim pomieszczeniu o pow. 25 m² znajdują się cztery stanowiska pracy:

- stanowisko do digitalizacji oraz montażu materiałów własnych i pozyskanych z zewnątrz wyposażone w odpowiedni sprzęt;
- stanowisko do wykonywania prac związanych z montowaniem spotów Instytutu, edycją cyfrową oraz konwersją materiałów cyfrowych na stronę internetową Instytutu;
- stanowisko służące do nagrywania płyt i drukowania na nich etykiet;
- stanowisko testowe, służące do testowania oprogramowania, które może być w przyszłości wykorzystywane w pracach digitalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 534-542)

Instytut jako Operator programu wieloletniego KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” przekazywał wyniki monitoringu oraz wskaźniki realizacji Priorytetu do Ministra w terminach i szczegółowości określonej w zarządzeniu Nr 28 Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa⁷. Informacje te były przekazywane do MKiDN w sprawozdaniu rocznym, za trzy kwartały oraz za półrocze. W przekazywanych sprawozdaniach znajdowały się informacje na temat zrealizowanych wskaźników, oraz opisy realizowanych działań związanych z obsługą Priorytetu.

(dowód: akta kontroli str. 71-98, 124-209, 243-347, 402)

Instytut, jako Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów audiowizualnych opracował na potrzeby programu wieloletniego KULTURA+ Katalog Praktyk i Standardów dla digitalizacji materiałów audiowizualnych. W katalogu określone zostały procesy i ich warunki, niezbędne do przeprowadzenia digitalizacji zapewniające pełne zabezpieczenie danych cyfrowych. Katalog był weryfikowany rokrocznie z udziałem specjalistów.

Materiały przekazane do NInA na etapie sprawozdania z projektu, były poddawane weryfikacji. W przypadku niespełniania wymagań określonych w Katalogu Praktyk i Standardów digitalizacji materiałów audiowizualnych i audiowizualnych, były zwracane do beneficjenta z informacją, w jakim zakresie materiał odbiega od wymagań Katalogu. Beneficjent na podstawie przedstawianych wskazań uzupełniał materiał o niezbędne informacje (metadane oraz spis plików) oraz dokonywał koniecznej korekty.

Dotychczas nie były wręczane Certyfikaty Jakości Digitalizacji, działanie to planowane jest na rok 2014 i 2015.

(dowód: akta kontroli str. 388-389, 596-738)

Ustalone
nieprawidłowości

Instytut w badanym okresie zarchiwizował niewielką liczbę (w stosunku do posiadanych nośników) materiałów audiowizualnych, tj. nie rozpoznał zawartości posiadanych nośników, w aspekcie ich faktycznej zawartości i ilości materiałów na nich zapisanych.

W chwili przeprowadzania oględzin (tj. w dniu 21 maja 2014 r.) w opisanym powyżej systemie archiwizacji multimedialnych rozpoznanych i zaewidencjonowanych było 395 nośników, zawierających 2.298 szt. materiałów/tytułów, co stanowiło 7,2% zinwentaryzowanych nośników. Zawartość pozostałych 5.092 szt. nośników przekazanych do Archiwum nie została rozpoznana w zakresie faktycznej zawartości i ilości materiałów na nich zapisanych.

⁷ Dz. Urz. MKiDN Nr 5, poz. 49, obecnie obowiązuje zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 października 2013 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa (Dz. Urz. MKiDN z 2013, poz. 43).

Przyczyną powyższego stanu jest fakt, że dane do systemu wprowadzane są jedynie przez czterech pracowników Archiwum.

W 2013 r. Instytut zakupił opracowany na jego potrzeby system do archiwizacji multimedialnych. System stanowi kompleksowe narzędzie do opracowania materiałów audiowizualnych obejmujące zarówno zarządzanie plikami, jak i opisywanie materiałów metadanych. Umożliwia tworzenie i modyfikację schematu metadanych, eksport metadanych z plikiem lub bez na portal www.ninateka.pl, eksport do plików o rozszerzeniach xml, pdf lub txt oraz wydruk metadanych z dowolnego obiektu, wyszukiwanie pełnotekstowe oraz zaawansowane, zapisywanie wyników wyszukiwania, generowanie raportów i wykazów wybranych obiektów, tworzenie inwentarza materiałów i nośników, tworzenie i edytowanie słowników.

Ze względu na ograniczenia osobowe, nośniki i materiały wprowadzane są do systemu archiwizacji multimedialnych w miarę potrzeb, na podstawie miesięcznych zestawień przekazywanych do Archiwum z Działu Udostępniania lub w ramach projektów innych działów.

(dowód: akta kontroli str. 543-551, 1042)

Kierownik Archiwum Instytutu Pan Filip Kwiatek wyjaśnił, że wdrożenie systemu do archiwizacji materiałów audiowizualnych stanowiło jedną z kluczowych inwestycji dla Instytutu w zakresie realizowanej przezeń misji. Dla potrzeb wdrożeniowych rozbudowano infrastrukturę informatyczną i wzmocniono kadrowo Archiwum. Bogaty i wciąż powiększający się zasób audiowizualny wymaga jednak nowej infrastruktury i nowych powierzchni dla potrzeb archiwizacyjnych Instytutu. Stąd decyzja o przeniesieniu archiwum cyfrowego i analogowego do nowych przestrzeni Instytutu. Zapewni to usprawnienie prac i zwiększy tempo opracowania zasobu.

(dowód: akta kontroli str. 1041-1043)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność Narodowego Instytutu Audiowizualnego w obszarze efektów procesu digitalizacji zasobów kultury poprzez przeniesienie ich na trwałe nośniki.

W kontrolowanym okresie Instytut realizował program wieloletni KULTURA+ Priorytet „Digitalizacja” oraz programy własne: „Dziedzictwo Cyfrowe” i „Archiwistyka społeczna”. Instytut osiągnął wyższe od oczekiwanych wskaźniki mierzące cele Priorytetu „Digitalizacja” zawarte w matrycy logicznej programu KULTURA+ oraz wskaźniki bezwzględne realizacji tego Priorytetu w latach 2011-2013, tj. zdigitalizowano łącznie 5.981 godzin materiałów audiowizualnych i audiowizualnych, wykonano 12.870.813 skanów archiwaliów, dokumentów i zdjęć oraz sfinansowano stworzenie 40 pracowni digitalizacyjnych. W ramach programów własnych zostały zrealizowane działania z zakresu archiwizacji i digitalizacji materiałów archiwalnych będących w posiadaniu organizacji pozarządowych, dofinansowanie w latach 2011-2013 otrzymało 65 projektów. W ocenie NIK Instytut prawidłowo pełnił funkcję Centrum Kompetencji jako Operator Priorytetu „Digitalizacja” w programie wieloletnim KULTURA+. Na pozytywną ocenę zasługuje również działalność Instytutu w zakresie inwentaryzacji obiektów podlegających digitalizacji znajdujących się w posiadaniu Instytutu, sporządzenia ich rejestrów oraz ustalenia kryteriów doboru i określenia kolejności obiektów do digitalizacji, a także zakończenie procesu digitalizacji obiektów znajdujących się w posiadaniu Instytutu w marcu 2014 r.

Narodowy Instytut Audiowizualny prowadzi również Bazę Projektów Digitalizacyjnych (strona <http://baza.nina.gov.pl/Nina>), która stanowi przejrzyste kompendium wiedzy dotyczącej realizowanych w Polsce projektów związanych z procesem cyfryzacji zasobów kultury. Baza zawiera wszelkie informacje na temat przedsięwzięć zakładających stworzenie w instytucjach infrastruktury technicznej do digitalizacji lub przechowywania zbiorów.

NIK podkreśla jednak, że w odniesieniu do zdigitalizowanych materiałów audiowizualnych przekazanych przez zewnętrzne jednostki, Instytut zarchiwizował niewielką ich liczbę w stosunku do posiadanych, zinwentaryzowanych nośników (na 5.487 szt. zinwentaryzowanych nośników, do dnia 21 maja 2014 r. zarchiwizowano 395 szt.).

Przyczyną powolnego rozpoznawania zawartości posiadanych nośników w zakresie ich faktycznej zawartości i ilości materiałów na nich zapisanych jest niewielka liczba etatów (cztery etaty) w dziale Archiwum Narodowego Instytutu Audiowizualnego.

2. Stan infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2013 Instytut dysponował trzema budynkami zlokalizowanymi na nieruchomości gruntowej położonej przy ul. Wałbrzyskiej 3/5 w Warszawie o łącznej powierzchni 0,9498 ha. Instytut od 31 maja 2010 r. jest właścicielem wskazanych nieruchomości i użytkownikiem wieczystym gruntów.

Budynek A zlokalizowany bezpośrednio przy ul. Wałbrzyskiej został wybudowany w latach 50-tych ubiegłego wieku. Jego stan techniczny, ze względu na dotychczasową działalność w nim prowadzoną (warsztaty mechaniczne, galwanizernie, w części pomieszczenia biurowe, magazynowe i techniczne), uniemożliwiał wykorzystywanie go na prowadzenie działalności w zakresie digitalizacji i archiwizacji. W roku 2010 Instytut podjął starania mające na celu pozyskanie środków na modernizację budynku. W ramach tych działań w roku następnym przygotowano projekt architektoniczny oraz studium wykonalności projektu.

W roku 2012, złożono do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego wniosek o dofinansowanie projektu „Modernizacja budynku A Narodowego Instytutu Audiowizualnego”, a w dniu 19 grudnia 2012 r. podpisana została umowa na realizację wskazanego przedsięwzięcia.

W roku 2013 rozpoczęły się prace budowlane, których zakończenie - zgodnie z przyjętym harmonogramem ma nastąpić w sierpniu 2014 r. Projekt przewiduje stworzenie w budynku o powierzchni użytkowej 2.998 m², przestrzeni służących zabezpieczeniu zasobów audiowizualnych, w szczególności pracowni do digitalizacji i rekonstrukcji obrazu i dźwięku, specjalistycznego repozytorium cyfrowego i analogowego, a także funkcji służących upowszechnianiu, w tym mediateki i sali wielofunkcyjnej oraz pomieszczeń edukacyjno-dyskusyjnych i badawczych.

(dowód: akta kontroli str. 392,565-575, 874)

Budynek B stanowiący konglomerat różnorodnych konstrukcji i funkcji, powstały w latach 60-tych XX wieku i był wykorzystywany jako przestrzeń magazynowo-techniczne. Z uwagi na swoją niespójną konstrukcję, a także zły stan techniczny nie mógł stanowić podstawy do realizacji zadań w zakresie digitalizacji i archiwizacji. W ramach projektu „Modernizacja budynku A Narodowego Instytutu Audiowizualnego” budynek został przeznaczony do rozbioru.

Budynek C, powstały w latach 70-tych ubiegłego wieku, położony jest w południowej części nieruchomości gruntowej i stanowi zasadnicze miejsce prowadzenia działalności Instytutu. W pomieszczeniach tej nieruchomości, przy udziale środków przekazanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz własnych NInA, stworzone zostały warunki techniczne (przystosowanie pomieszczeń oraz zakup specjalistycznego wyposażenia), dzięki którym od 2011 r. realizowane są bezpośrednie zadania w zakresie digitalizacji zasobów audiowizualnych zapisanych na nośnikach magnetycznych, archiwizacja zasobów ucyfrowionych (serwerownia) oraz materiałów analogowych. Uwarunkowania techniczne budynku uniemożliwiają rozszerzenie tego zakresu działań, a realizowane prace inwestycyjne w budynku A ograniczają ich zasadność ekonomiczną i funkcjonalną. Ponadto, w budynku C znajdują się pomieszczenia edukacyjne, redakcyjne, konferencyjne, obsługi biurowej i administracyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 392, 576-595, 890-915)

W latach 2011 i 2013 Instytut dokonał zakupów wyposażenia pracowni digitalizacyjnej na kwotę 811,6 tys. zł. Na zakup stacji roboczych oraz szaf z wyposażeniem wydatkowano w 2011 r. 678,0 tys. zł. Natomiast w 2013 r. na zakup sprzętu do digitalizacji oraz oprogramowania wydatkowano łącznie 133,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1070-1072)

W latach 2011 – 2013 Instytut nie planował i nie realizował przychodów pozabudżetowych związanych z digitalizacją dziedzictwa kulturowego.

(dowód: akta kontroli str. 99-100, 210-2011, 346-347)

W badanym okresie w Instytucie zatrudnionych było średnio 58 osób, w tym 47 w 2011 r., 61 w 2012 r. i 67 w 2013 r. Pracownicy merytoryczni Instytutu w liczbie 27 osób w 2011 r., 33 w 2012 r. oraz 36 w 2013 r., stanowili ponad 50% wszystkich zatrudnionych. Wszyscy merytoryczni pracownicy Instytutu (oprócz 1 osoby) realizowali zadania z zakresu digitalizacji i upowszechniania dziedzictwa cyfrowego.

(dowód: akta kontroli str. 392, 740-889)

Koszty wynagrodzeń pracowników Instytutu w latach 2011-2013 wyniosły 4.428,3 tys. zł w 2011 r., 4.805,8 tys. zł w 2012 r. oraz 5.166,2 tys. zł w 2013 r., co stanowiło 9,3%, 17,9%, 15% kosztów ogółem funkcjonowania Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 503-524)

Wynagrodzenia pracowników wykonujących zadania w zakresie digitalizacji i upowszechniania w latach 2011-2013 wyniosły 1.565,7 tys. zł w 2011 r., 1.616,6 tys. zł w 2012 r. i 1.841,5 tys. zł w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 43,2%, 40% i 40% wszystkich wynagrodzeń.

(dowód: akta kontroli str. 740-889,966)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W regulaminie wynagradzania pracowników Instytutu z dnia 21 grudnia 2012 r. nie zostały określone wymagania kwalifikacyjne dla poszczególnych stanowisk merytorycznych.

(dowód: akta kontroli str. 982-989)

W złożonych wyjaśnieniach Pan Michał Merczyński – Dyrektor Instytutu potwierdził, że nie określono wymogów kwalifikacyjnych dla poszczególnych stanowisk merytorycznych. Składający wyjaśnienia podał, że „każdorazowo przy zatrudnianiu pracownika na konkretne stanowisko opracowywany jest indywidualny zakres oczekiwań dotyczących wiedzy, umiejętności i zdolności”.

Dyrektor Michał Merczyński podał również, że obecnie w związku ze znacznym rozszerzeniem spectrum działań Instytutu związanym z planowanym na rok 2015 oddaniem do użytku zmodernizowanej siedziby Instytutu, prowadzony jest szereg badań, analiz i opracowań związanych z jego funkcjonowaniem. Przedmiotem tych analiz jest także stworzenie, dostosowanej do potrzeb i wymogów, nowej struktury organizacyjnej Instytutu, obejmującej również opracowanie regulaminu organizacyjnego, w ramach, którego zostaną zdefiniowane modele kompetencyjne i opisy stanowisk pracowniczych dla poszczególnych komórek organizacyjnych w Instytucie.

(dowód: akta kontroli str. 982-989, 1029-1030)

Zdaniem NIK mając na uwadze wagę realizowanych przez Instytut zadań oraz potrzebę poprawienia przejrzystości organizacji wewnętrznej, zasadne jest określenie w regulaminie wynagradzania pracowników wykształcenia i kwalifikacji niezbędnych do zajmowania stanowisk merytorycznych w Instytucie.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację zadań przez Narodowy Instytut Audiowizualny w obszarze infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych.

Instytut w 2010 r. podjął starania mające na celu pozyskanie środków i obecnie jest w trakcie modernizacji budynku A znajdującego się na terenie siedziby Instytutu przy ul. Wałbrzyskiej 3/5 w Warszawie. W 2015 r. planowane jest oddanie do użytku

zmodernizowanego budynku, w którym będą się mieścić nowoczesne pracownie digitalizacyjne, rekonstrukcji obrazu i dźwięku, specjalistyczne repozytorium cyfrowe i analogowe, a także mediateki i sale wielofunkcyjne oraz pomieszczenia edukacyjno-dyskusyjne i badawcze. Ponadto w funkcjonującym budynku B Instytut rozbudował infrastrukturę informatyczną, stworzył warunki techniczne (przystosowanie pomieszczeń oraz zakup specjalistycznego wyposażenia), dzięki którym od 2011 r. realizowane są bezpośrednie zadania w zakresie digitalizacji zasobów audiowizualnych zapisanych na nośnikach magnetycznych, archiwizacja zasobów ucyfrowionych (serwerownia) oraz materiałów analogowych.

Poczyniona uwaga NIK dotyczy nieokreślenia przez Dyrektora Instytutu wymagań kwalifikacyjnych dla poszczególnych stanowisk merytorycznych.

3. Upowszechnienie zdigitalizowanych zbiorów

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2013 zwiększały się koszty związane z prowadzeniem przez Instytut działalności w zakresie udostępniania materiałów audiowizualnych, promocją tych materiałów oraz prowadzeniem działalności edukacyjnej: 1.794,4 tys. zł w 2011 r., 3.306,1 tys. zł w 2012 r. oraz 3.258,8 tys. w 2013 r. co stanowiło odpowiednio 4,5%, 16,6% i 11,9 % kosztów działalności merytorycznej Instytutu.

(dowód: akta kontroli str.503-524, 564)

Wzrost kosztów spowodowany był powiększaniem działalności Instytutu w zakresie upowszechniania informacji o własnym programie i posiadanych zasobach.

W latach 2011-2013 NInA podjął działania mające na celu stworzenie przestrzeni internetowej przeznaczonej na rozpowszechnianie audiowizualnego dziedzictwa kulturowego do powszechnego odbioru. Od początku 2011 roku jednym z kluczowych zadań NInA jest budowa portalu internetowego NINATEKA (Portal). W warunkach postępującego procesu ujednolicania systemu sieci dystrybucji powstała potrzeba stworzenia jednego, nowoczesnego, kompletnego miejsca w Internecie, które byłoby rzeczywiście pierwszym miejscem kontaktu użytkownika (społeczeństwa) z ofertą cyfrową - platformy internetowej NInA⁸.

Zadaniem Instytutu jest również upowszechnianie kultury audiowizualnej poza granicami Polski, a także współpraca z innymi portalami dystrybucji „wysokiej kultury”. W tej przestrzeni działania głównymi obszarami współpracy są: portal Europeana i jej projekty partnerskie w duchu Konkluzji Rady z dnia 10 maja 2010 r. w sprawie digitalizacji dorobku kulturowego i udostępniania go w Internecie oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych⁹ pt. „Europeana: kolejne kroki”, a także platforma ECLAP - internetowa europejska biblioteka i międzynarodowa platforma e-learningowa.

Zadaniem ECLAP jest udostępnianie materiałów opracowanych pod względem edukacyjnym i uporządkowanych według kategorii chronologicznych i tematycznych. NInA zawarł umowę współpracy z Instytutem Kultury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, której przedmiotem jest współpraca w zakresie upowszechniania wiedzy o zasobach Instytutu.

⁸ „Zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 24 sierpnia 2006 r. w sprawie digitalizacji i udostępnienia w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych”, będące kolejnym krokiem realizacji strategii naszkicowanej w ramach inicjatywy i2010: biblioteki cyfrowe. Zalecenie Komisji określa już dokładniej cele ogólnoeuropejskiej działalności digitalizacyjnej:

„Udostępnienie w Internecie materiałów pochodzących z różnych kultur i obszarów językowych ułatwi obywatelom docenienie własnego dziedzictwa kulturowego, a także dorobku innych krajów europejskich. Zalecane działania przyczynią się do prezentacji bogatego i różnorodnego europejskiego dziedzictwa kulturowego w Internecie oraz do ochrony dóbr kultury przed bezpowrotną utratą. Poza swą podstawową wartością kulturową, dorobek ten jest ważnym materiałem wyjściowym dla nowych usług tworzących wartość dodaną. Zalecane działania przyczynią się do rozwoju pokrewnych branż o dużej wartości dodanej, takich jak turystyka, oświata i media. Zasoby cyfrowe wysokiej jakości stanowią kluczową siłę napędową dla zakrojonych na szeroką skalę działań sektora (stąd zainteresowanie największych wyszukiwarek). Digitalizacja i ochrona zasobów cyfrowych należą do działań wymagających dużej wiedzy i będą się w najbliższych latach dynamicznie rozwijać”.

⁹ Dz. Urz. UE z dnia 15 czerwca 2012 r., seria C, Nr 169, poz. 2.

W badanym okresie zadanie upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym Polski na arenie międzynarodowej Instytut realizował również poprzez współorganizację międzynarodowego konkursu Dock's Docs Gdańsk Remix (w ramach EKK, Wrocław) w 2011 r., udział w międzynarodowych konferencjach: FIAT IFTA, BAAC w Helsinkach, „Od Ala ma kota do e-matury” EUNIC oraz More Europe w Warszawie w 2012 r., udział w międzynarodowym festiwalu Spoken Word EUNIC w Warszawie w 2012 r. W 2012 r. Instytut był także partnerem międzynarodowego projektu European Souvenirs. W 2013 roku Instytut uczestniczył w 7 projektach na rzecz upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym naszego kraju, tj. w międzynarodowym festiwalu SpokenWord EUNIC Warszawa, międzynarodowej konferencji FIAT IFTA w Dubaju oraz BAAC w Wilnie, międzynarodowej kampanii Europeana 1989 w ramach projektu Europeana Awareness, międzynarodowym projekcie EUscreenXL, międzynarodowym Kongresie ISPA oraz w międzynarodowym festiwalu teatralnym w Awinionie.

Jednym z głównych projektów, realizowanych przez NInA w sieci jest prowadzona pod adresem www.ninateka.pl, multimedialna biblioteka cyfrowych materiałów audiowizualnych i audialnych dotyczących kultury. NINATEKA jest stale rozbudowywana o nowe treści. Jest to jedyne miejsce w sieci, w którym wyselekcjonowane materiały z różnych dziedzin kultury opatrzone są wyczerpującymi opisami, biogramami twórców, pogrupowane w sekcje tematyczne, a docelowo także w kolekcje specjalne.

W 2013 roku została opublikowana kolekcja muzyczna poświęcona twórczości Witolda Lutosławskiego, Henryka Mikołaja Góreckiego i Krzysztofa Pendereckiego. Zakładka NINATEKI „Lutosławski, Górecki, Penderecki”, która jest publikowana pod adresem: www.trzejkompozytry.pl.

(dowód: akta kontroli str. 405-433)

NINATEKA zawiera także informacje z zakresu ochrony dziedzictwa audiowizualnego, dotyczące metod archiwizacji, digitalizacji oraz profesjonalnego przygotowania materiałów do dalszego upowszechniania.

Obszar udostępniania treści, obszar multimediiów, zawiera:

- jako odrębny element Portalu okno udostępniania własnych produkcji i koprodukcji NInA (w ramach dostępu nieodpłatnego w miejscu i czasie wybranym przez użytkowników) na podstawie Regulaminu Serwisu i umowy licencyjnej (klik on);
- jako odrębny element Portalu okno udostępniania produkcji producentów utworów audiowizualnych (w ramach dostępu nieodpłatnego i odpłatnego – ze względu na komercyjne interesy producentów oraz zasady finansowania kinematografii w Polsce - w miejscu i czasie wybranym przez użytkowników) na podstawie Regulaminu Portalu i umowy licencyjnej (klik on). Udostępnianie odbywa się na podstawie umowy na korzystanie z przestrzeni „sieciowej” i platformy NInA zawartej pomiędzy producentem a Instytutem;
- jako odrębny element Portalu okno udostępniania treści na nośnikach DVD, CD, W warunkach sprzedaży nośników na zasadach sprzedaży wysyłkowej;
- archiwum materiałów audiowizualnych ze szczegółowym opisem (baza danych) i z systemem wyszukiwania.

Integralną częścią NINATEKI jest zakładka NINATEKA EDU – część Portalu przeznaczona dla szkół.

Portal jest dostępny we wszystkich kanałach komunikacji adekwatnie do możliwości technologicznych. Działanie Portalu pozwala na wykorzystanie istniejących już platform (przede wszystkim w sieciach szerokopasmowych).

Technologia udostępniania zapewnia odbieranie treści poprzez standardowe urządzenia mobilne.

Kanałami udostępniania wiedzy o polskim dziedzictwie kulturowym są także wydawane przez Instytut portale internetowe: dwutygodnik.com upowszechniający wiedzę z zakresu

różnych dziedzin kultury (literatura, muzyka, film, teatr, sztuki wizualne) oraz muzykotekaszkolna.pl – upowszechniający wiedzę z zakresu muzyki klasycznej oraz nowoczesne narzędzia do dystrybucji i pozyskiwania wiedzy, przeznaczone dla nauczycieli oraz uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 405-433)

W 2012 roku w ramach działalności edukacyjno-badawczej skierowanej do nauczycieli Instytut przygotował i wydał publikację „Narzędziownik edukacyjny” i broszurę „Jak korzystać z NINATEKI EDU” prezentujące zalety i możliwości edukacji medialnej, w tym również treści kultury będących w zasobie Instytutu (film, reportaż, muzyka).

W badanym okresie Instytut był organizatorem, bądź współorganizatorem konferencji i spotkań upowszechniających dziedzictwo kulturowe, w tym cyklicznych: „Cyfrowa Kultura” oraz „Kultura 2.0”. W 2012 roku był partnerem merytorycznym konferencji organizowanej przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji „Technologie informacyjno-komunikacyjne w rozwijaniu kompetencji zawodowych i społecznych osób z mniejszymi szansami” oraz organizował warsztaty z zakresu edukacji muzycznej i medialnej dla dzieci i młodzieży na licznych konferencjach i festiwalach. W 2013 roku Instytut organizował regionalną konferencję dla państw Grupy Wyszehradzkiej z zakresu archiwizacji i digitalizacji materiałów audiowizualnych.

Instytut prowadzi od 2012 roku działalność edukacyjną z obszaru nowych mediów – są to zarówno projekty szkoleniowe dla nauczycieli i środowiska związanego z digitalizacją, m.in. Pracownia 2.0 (2012 i 2013) oraz szkolenia z zakresu digitalizacji (od 2012-2013), jak i działania poprzez Internet.

(dowód: akta kontroli str. 405-433)

W 2013 roku Instytut realizował bądź podjął współpracę z partnerami społecznymi mającą na celu promocję kultury audiowizualnej w Polsce, w ramach tej współpracy pracownicy Instytutu prezentowali badania i raporty z działalności na konferencjach i spotkaniach, również międzynarodowych. Dodatkowo Instytut realizował działania własne, m.in. ogólnopolski projekt edukacyjny „MUZOBUS” (2013) i akcję zbiórki prywatnym kaset magnetofonowych „Akcja! Digitalizacja”.

Instytut podejmował również szereg działań online, rozwijając i wzbogacając portal NINATEKA oraz inne partnerskie inicjatywy online skierowane do nauczycieli i uczniów, m.in. kurs edukacji audiowizualnej i medialnej realizowany wspólnie z Centrum Edukacji Obywatelskiej (2013), a także projekt „Krytycy z II piętra” realizowany wspólnie z Centrum Myśli Jana Pawła II.

Ponadto, NInA współpracuje z nadawcami publicznymi na zasadzie koprodukcji audycji telewizyjnych i radiowych mających na celu upowszechnianie informacji o polskim dziedzictwie kulturowym, a także o aktualnych wydarzeniach kulturalnych. Do kluczowych i cyklicznych audycji o takim charakterze zaliczamy m.in.: „Wszystko o kulturze”, „Kultura głupcze” czy „Kocham kino” lub „Five o'clock”.

(dowód: akta kontroli str. 405-433)

W latach 2011-2013 Instytut zorganizował 23 programy i kampanie społeczne w zakresie edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego. Były to między innymi:

- Muzykotersi – kampania promująca Muzykotekę Szkolną – edukacyjny serwis internetowy, pozwalający wykorzystywać zasoby cyfrowe w edukacji muzycznej dzieci i młodzieży – grudzień 2011/luty 2012;
- Muzobus/Akcja!Digitalizacja – czerwiec-sierpień 2013, podczas której przeprowadzono warsztaty w 16 miastach Polski i przeszkolono 179 nauczycieli, edukatorów oraz animatorów kultury;
- Kulturalne Gry i Zabawy - kampania promocyjna: NINATEKI, PW KULTURA+, Dwutygodnik.com – przeprowadzona w grudniu 2012;

- Kampania Promocyjna Ninateki i Kolekcji Specjalnej www.trzejkompozytorzy.pl przeprowadzona w okresie październik-grudzień 2013. W grudniu NInA zrealizował kampanię promocyjną kolekcji. W ramach kampanii ukazały się ogłoszenia reklamowe w prasie (GW Duży Format, Tygodnik Powszechny, Ruch Muzyczny), powstała zakładka na fan page'u NINATEKI oraz emitowane były reklamy na portalu społecznościowym Facebook (Fb Ads);
- Akademia Muzykotece Szkolnej – projekt realizowany we współpracy z Krakowskim Biurem Festiwalowym podczas festiwalu Sacrum Profanum, podczas której młodzi ludzie biorący udział w zajęciach mogli poznać tworzenie festiwalu muzycznego „od kuchni”. Program zajęć Akademii Muzykotece Szkolnej oprócz udziału w koncertach, próbach i przygotowaniach obejmował spotkania z artystami, kompozytorami, organizatorami, dziennikarzami i krytykami muzycznymi II i III Programu Polskiego Radia S.A., przedstawicielami instytucji kultury (Narodowy Instytut Audiowizualny, Krakowskie Biuro Festiwalowe) i władz miasta Krakowa.

(dowód: akta kontroli str. 405-433)

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym w badaniach zakresu korzystania z materiałów audiowizualnych udostępnianych przez Instytut jest system mierzenia stron internetowych Google Analytics. Za jego pośrednictwem mierzona jest oglądalność serwisu pod różnym względem, np. liczby odsłon strony lub czasu spędzonego na oglądaniu witryny.

W lipcu 2013 r. z portali Instytutu wyodrębniono jako niezależny serwis VOD stronę NINATEKA.PL. Stworzenie nowej platformy do udostępniania i upowszechniania materiałów audiowizualnych spowodowało dynamiczny przyrost odwiedzin i wzrost oglądalności mediów.

Liczba odsłon, odwiedzin i użytkowników na obydwu stronach: nina.gov.pl i ninateka.pl w 2013 r. wzrosła o 95% w porównaniu do wyników portalu nina.gov.pl w 2012 r. Użytkownicy spędzają także w nowej NINATECE więcej czasu, średni czas odwiedzin wzrósł z trzech do ośmiu minut. W okresie lipiec 2011 r. - maj 2014 r. NInA udostępnił ponad 4.000 materiałów audiowizualnych. Transmisje zgromadziły 330.000 widzów. Materiały audiowizualne odtworzono 1.122.737 razy.

(dowód: akta kontroli str. 560-563)

W opinii kierownictwa Instytutu wśród czynników ograniczających realizację zadań związanych z upowszechnianiem wiedzy o dziedzictwie kulturowym można wymienić m.in.: brak możliwości udostępniania w internecie kopii cyfrowych utworów chronionych prawem autorskim, problemy związane z identyfikacją własności dzieł podlegających procesowi digitalizacji, w tym dzieł osieroconych, brak rozwiązań systemowych w zakresie możliwości udostępniania dzieł chronionych prawem autorskim w portalach prowadzonych przez publiczne instytucje kultury w ramach dozwolonego użytku publicznego, brak regulacji prawnych w zakresie możliwości udostępniania zasobów na nieznanych w momencie powstawania utworu polach eksploatacji, brak możliwości prawnych udostępniania materiałów audiowizualnych stanowiących mienie po PJO Polskie Radio i Telewizja, bariery kompetencyjne i mentalne społeczeństwa, problemy z udostępnianiem danych osobowych oraz wizerunków osób prywatnych, które nie udzieliły na nie zezwolenia, brak edukacji medialnej dla dorosłych, brak sprzętu umożliwiającego korzystanie z zasobów cyfrowych w placówkach oświatowych i szkołach.

(dowód: akta kontroli str. 430-432)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Narodowego Instytutu Audiowizualnego w obszarze upowszechniania zdigitalizowanych zbiorów.

Instytut stworzył warunki powszechnego dostępu do twórczości audiowizualnej poprzez m.in. stworzenie portalu internetowego NINATEKA, portalu będącego miejscem pierwszego kontaktu społeczeństwa z ofertą cyfrową NInA. Podkreślenia wymaga także szeroka oferta programowa Instytutu skierowana do dzieci i młodzieży szkolnej. Na uwagę zasługuje również działalność Instytutu w zakresie upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym Polski na arenie międzynarodowej poprzez udział w międzynarodowych kampaniach, projektach, festiwalach i konferencjach oraz współorganizację konkursów.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁰, wnosi o:

- 1) podjęcie działań w celu przyspieszenia rozpoznania i archiwizacji zdigitalizowanych materiałów znajdujących się w posiadaniu Instytutu, co umożliwi ich udostępnienie;
- 2) rozważenie opracowania opisu wymogów kwalifikacyjnych niezbędnych do wykonywania zadań merytorycznych w Instytucie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 17 lipca 2014 r.

Kontroler
Sylvia Pomorska
starszy inspektor kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Dyrektor
W. Piotr Prokopczyk
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Ilona Kielan-Glińska
Podpis

¹⁰ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.